

Mål og retningslinjer for viltforvaltningen i Sør-Odal kommune

Vedtatt av Nærings- og miljøutvalget 07.03.05.

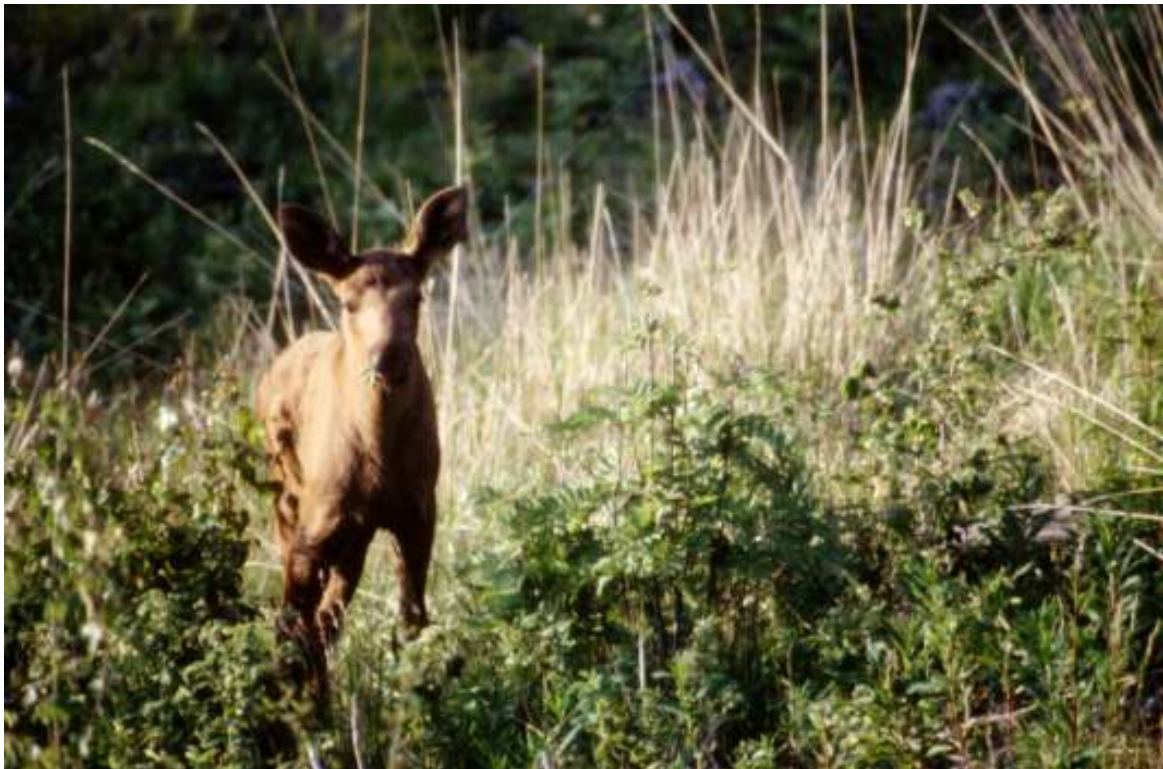

Foto: Bjørn Lybæk

Innhold

1. LOVER OG FORSKRIFTER	3
1.1. VILTLOVEN	3
1.2. FORSKRIFT OM FORVALTNING AV HJORTEVILT OG BEVER	3
1.3. FORSKRIFT OM UTØVELSE AV JAKT OG FANGST.....	4
2. HOVEDMÅL FOR VILTFORVALTNINGEN I SØR-ODAL KOMMUNE.....	4
2.1. MÅL FOR EN BÆREKRAFTIG FORVALTNING	4
2.2. MÅL FOR ORGANISERING	4
2.3. MÅL FOR NÆRING/REKREASJON	4
3. FORVALTNING AV HJORTEVILT OG BEVER.....	4
3.1. ELG	4
3.1.1. Valdets ansvar	6
3.2. RÅDYR	7
3.3. HJORT	8
3.4. BEVER.....	8
4. SMÅVILT.....	9
5. ROVDYR.....	9
6. VILTFONDET	9
6.1. GENERELT	9
6.2. RETNINGSLINJER FOR VILTFONDET I SØR-ODAL KOMMUNE	10
7. LITTERATUR.....	10

Foto: Bjørn Lybæk

Mål og retningslinjer for viltforvaltningen i Sør-Odal kommune

1. Lover og forskrifter

Noe av det lovverket som legger rammene for viltforvaltningen er gjengitt nedenfor.

1.1. *Viltloven*

§ 1. *(lovens formål)*

Viltet og viltets leveområder skal forvaltes slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares. Innenfor denne ramme kan viltproduksjonen høstes til gode for landbruksnæring og friluftsliv.

2. *(lovens virkeområde)*

Med vilt menes i denne lov alle villlevende landpattedyr og fugler, amfibier og krypdyr. Loven gjelder også i Norges økonomiske sone.

§ 3. *(fredningsprinsippet)*

Alt vilt, herunder dets egg, reir og bo er fredet med mindre annet følger av lov eller vedtak med hjemmel i lov. Ved vedtak om jaktbarhet og jakttider etter § 9 skal det særlig legges vekt på at arten produserer et høstingsverdig overskudd og at den har ressursbetydning. Det skal også legges vekt på jakt- og fangsttradisjon i vedkommende område og på den skade viltet gjør. Ingen skal holde vilt i fangenskap med mindre annet følger av lov eller vedtak med hjemmel i lov.

Det er forbudt å fange, jage, drepe, eller skade fredet vilt. Dersom det er nødvendig for å hindre skade på person eller eiendom, er det tillatt å avlive smånagere og krypdyr. Forbudet etter § 24 og § 25 gjelder ikke slik avliving.

Ved enhver virksomhet skal det tas hensyn til viltet og dets egg, reir og bo, slik at det ikke påføres unødig lidelse og skade.

1.2. *Forskrift om forvaltning av hjortevilt og bever*

§ 1. *Formål*

Formålet med denne forskrift er å bidra til at forvaltningen av hjortevilt og bever ivaretar bestandenes og leveområdenes produktivitet og mangfold. Forvaltningen skal legge til rette for en lokal, langsiktig forvaltning med næringsmessig og rekreasjonsmessig utnyttning av viltressursene. Forvaltningen skal videre sikre bestandsstørrelser som medfører at hjortevilt og bever ikke forårsaker uakseptable skader og ulemper på andre samfunnsinteresser.

1.3. Forskrift om utøvelse av jakt og fangst.

§ 1. Formål

Formålet med denne forskrift er å bidra til at:

- a) jakt- og fangsttradisjonene føres videre gjennom høsting av viltproduksjonen til gode for landbruksnæringen og friluftslivet,
- b) jakt- og fangstutøvelsen ikke påfører viltet unødige lidelser, og
- c) jakt- og fangstutøvelsen ikke volder fare for mennesker, husdyr eller eiendom.

2. Hovedmål for viltforvaltningen i Sør-Odal kommune

Viltressursene skal forvaltes innenfor de til enhver tid gjeldende lover og forskrifter. Det er et mål å legge til rette for lokal forvaltning av viltressursene i et næringsmessig og rekreasjonsmessig perspektiv. Samtidig er det en målsetting at viltbestandene skal reguleres på et bærekraftig nivå som tar hensyn til naturgrunnet og andre samfunnsinteresser.

Utmarka skal være en kilde for næringsutvikling for rettighetshaverne, samtidig som den også skal gi allmennheten adgang til jakt og annet friluftsliv.

2.1. Mål for en bærekraftig forvaltning

Forvaltningen av viltet skal legge til rette for stabile bestander på et bærekraftig nivå i forhold til naturgrunnet og skader på andre interesser.

(Kommentar: Bærekraftig forvaltning av naturressursene:

Elgen og skogen (naturressursene) skal forvaltes slik at det ikke går ut over inntektsmulighetene for fremtidige generasjoner. I tillegg legges det vekt på bevaring av biologisk mangfold og andre miljøgoder som en del av naturressursene. (Solbraa, 2003, s.7))

2.2. Mål for organisering

Forvaltningen av jaktbart vilt skal være bestandsrettet og i størst mulig grad basert på bestandsplaner med en varighet på 3 - 5 år for store og godt organiserte vald. Kommunen skal legge til rette for og stimulere til hensiktsmessig organisering mellom jaktrettshaverne. Det er et langsiktig mål at forvaltningen av jaktbart vilt samordnes innenfor felles vald for artene.

2.3. Mål for næring/rekreasjon

Forvaltningen av viltet skal gi muligheter for en næringsinntekt for rettighetshaverne, uten at dette skal hindre allmennhetens muligheter for å utøve jakt og friluftsliv.

3. Forvaltning av hjortevilt og bever

3.1. Elg

- I Sør-Odal skal det være en produktiv og sunn elgstamme på et stabilt bærekraftig nivå som gir kilde til rekreasjon og næringsutvikling innen rammen av det naturgrunnet gir.

Forvaltningen av elgstammen skal tilpasses slik at det tas hensyn til andre samfunnsinteresser og opprettholder det biologiske mangfoldet. Med andre samfunnsinteresser prioriteres det her i første omgang:

- trafikkpåkørsler
 - beiteskader på skog og åker
 - andre jakt interesser
 - annet friluftsliv
-
- Beitetrykket skal vurderes for de naturlige geografiske områdene som elgen beveger seg innenfor, og skal i gjennomsnitt ikke overstige 40 % av årlig kvistproduksjon for furu. Kommunen og jaktrettshaverne skal i samarbeid sørge for tilfredsstillende dokumentasjon av beitetrykket. Vurdering av beitetrykket skal skje på grunnlag av takst (Solbraa e.l.). *(Kommentar: I dag ligger beitetrykket langt over dette på kommune nivå. Vi har registreringer kun på kommunenivå, derfor må denne beitetaksten utvikles. Samtidig må det jobbes for å få senket beitetrykket til maks 40 % av årlig kvistproduksjon på furu noe som er nær den biologiske bæreevnen i følge Solbraa (2003). Det vil så være opp til rettighetshaverne/elgvaldene om beitetrykket skal reduseres enda mer.)*
 - Forvaltningen av elg skal være bestandsrettet, og i størst mulig grad basert på bestandsplaner med en varighet på 3 - 5 år, for store og godt organiserte vald. Bestandsplanene i kommunen skal gjelde for samme tidsrom. *(Kommentar: Førstkommende bestandsplanperiode vil gå over 5 år.)*
 - Det skal jobbes med å redusere antall vald i forhold til dagens situasjon slik at vald og elgbestand samsvarer bedre. Der det er naturlig ut fra et bestandsperspektiv bør valdene krysse kommunegrensene. Bestandsplaner som omfatter mindre enn 40 000 dekar tellende areal vil derfor ikke bli godkjent. *(Kommentar: Noen av valdene i kommunen er i dag i minste laget i forhold til en bestandsmessig god forvaltning. For å stimulere til større vald settes nå en nedre grense for å få godkjent bestandsplaner. Uten en nedre grense har kommunen ingen mulighet for å hindre at vald deler seg og danner småvald ned til 2000 dekar som kan få godkjent bestandsplan med den rettsvirkning dette medfører. Dette vil være meget uheldig for elgforvaltningen. Denne grensen vil vurderes økt ved senere gjennomgang av mål og retningslinjer for viltforvaltningen.)*
 - Det skal være et nært samarbeid med nabokommuner i elgforvaltningen. Sør for Glomma er det et godt samarbeid innen Elgregionråd øst sitt område. Det bør arbeides for liknende samarbeid også nord for Glomma.
 - Valdene bør samarbeide via Elgforvaltningsrådet (evt. tilsvarende organ). Kommunen bør rådføre seg med dette organet ved tildeling av fellingstillatelser, og ved andre viktige saker innen elgforvaltningen. *(Kommentar: Elgforvaltningsrådet er i dag et godt etablert samarbeid valdene imellom. Kommunen har god kontakt med Elgforvaltningsrådet og bruker dette som et rådgivende organ.)*
 - Observert ku per okse i sett-elg skal ikke overstige 1.8 for hvert enkelt vald i gjennomsnitt for planperioden. *(Gj.snitt årene 2001-2003 = 1,80, gj.snitt årene 1999-2003 = 1,78. Dersom målet ikke nåes, må man se om man kan finne årsakene. Videre må det vurderes hva som kan gjøres for å rette opp dette.)*

- Observert kalv per ku i sett-elg skal ikke være lavere enn 0,65 for hvert enkelt vald i gjennomsnitt for planperioden. *(Kommentar: Gj.snitt årene 2001-2003 = 0,64, gj.snitt årene 1999-2003 = 0,67. Dersom målet ikke nåes, må man se om man kan finne årsakene. Videre må det vurderes hva som kan gjøres for å rette opp dette.)*
- De gjennomsnittlige slaktevektene, for planperioden for kalv og ungdyr, skal på valdnivå ligge over gjennomsnittsvektene i 2002 på kommunenivå. *(Kommentar: Slaktevektene var i 2002 på et bunnivå i kommunen. Det var nok flere årsaker til dette men en av hovedårsakene var nok den tørre sommeren vi hadde dette året. Dette førte til næringsfattig beite på ettersommeren og høsten. Dersom slaktevektene kommer ned på dette nivået igjen må vi se om vi kan finne noen årsaker til dette, for deretter å vurdere om det er noe man kan gjøre for å bedre vektene igjen.)*
- Minsteareal er 2000 dekar per elg jfr. "Forskrift om adgang til jakt etter elg, hjort, rådyr og bever, Hamar, Kongsvinger, Ringsaker, Løten, Stange, Nord-Odal, Sør-Odal, Eidskog, Grue, Åsnes, Våler, Åmot, Stor-Elvdal, Rendalen, Engerdal, Tolga, Tynset, Alvdal, Follidal og Os kommuner, Hedmark." *(Kommentar: Henviser til §§ 2 og 6 i "Forskrift om forvaltning av hjortevilt og bever" for definisjon av, og fravik fra minstearealet. Her kommer det blant annet frem at kommunen kan ved tildeling av fellingstillatelser fravike minstearealet med inntil 50 %. Mens det for godkjenning av vald ikke er anledning til å fravike fastsatt minsteareal.)*
- Vesentlig avvik fra bestandsplanen og dens forutsetninger kan føre til at kommunen trekker godkjenningen tilbake, eventuelt ikke godkjenner ny bestandsplan. Vesentlig avvik vil blant annet inntreffe når en feller mer enn 5 %, i forhold til totalt antall dyr i vedkommende alders/kjønns kategori i godkjent bestandsplan, dette forhøyet til hele dyr. *(Gjelder i forhold til antall dyr i avskytningsplanen og i sum for hele bestandsplanperioden.)* Felling av dyr utover lovlig kvote ansees som overtredelse av Viltloven.
- Søknad om godkjenning av vald skal sendes kommunen innen 15. mai. Søknaden skal inneholde følgende opplysninger *(Jfr. § 9 i "Forskrift om forvaltning av hjortevilt og bever")*:
 - Kart som tydelig viser grensene for valdet
 - Fullstendig oversikt over de eiendommer (gårds- og bruksnummer) valdet omfatter og den enkelte eiendoms størrelse innenfor valdets grenser.
 - Oppgave over tellende areal som ønskes godkjent. I tellende areal kan dyrka mark under 100 dekar med skog på alle kanter godkjennes. Tjern større enn 100 dekar godkjennes ikke som tellende areal.
 - Skriftlig samtykke fra samtlige jaktrettshavere innen valdet, eller underskrift fra lovlig valgt representant for styre i sameie, allmenning, felles viltområde eller organisert utmarkslag.
 - Navn og nøyaktig postadresse for den person som er oppnevnt som valdansvarlig representant. Vedkommende skal underskrive søknaden på vegne av jaktrettshaverne.

3.1.1. Valdets ansvar

- Rapportering av bestandsdata (sett elg, fellingsrapporter, slaktevekter med mer) skal skje på utarbeidet skjema innen 10 dager etter siste jakt dag og bør gjøres elektronisk. Fellingsavgift skal betales innen 30 dager etter siste jakt dag.

- Utarbeide bestandsplan for elg med 3-5 års varighet. For å bli godkjent skal bestandsplanen minimum inneholde konkret målsetting for bestandsutviklingen og plan for den årlige avskytningen i antall, fordelt på alder og kjønn. Videre bør planen ta opp:
 - Rutiner for innsamling/rapportering av bestandsdata. (Sett-elg, slaktevekter, med mer.)
 - Interne regler. Blant annet prosedyre for hva som gjøres ved feilskytinger innad i valdet.
 - Forebyggende tiltak for å hindre uakseptable skader og ulemper på andre samfunnsinteresser (beiteskader på skog og åker, trafikkpåkjørslar med mer.).
 - Eventuelle nedklassifiseringsregler og konsekvenser av disse.

(Kommentar: Plan for den årlige avskytningen i antall, fordelt på alder og kjønn skal gå på alder etter eventuelt nedklassifisering. Det er derfor viktig at valdene tenker nøye gjennom hva de vil oppnå ved bruk av nedklassifisering og hva konsekvensene av dette kan bli. Sett-elg rapportering skal gå på reell alder.)
- Innen 1. april skal valdansvarlig melde til kommunen alle endringer som har skjedd med valdets grenser, eiendomsforhold og tellende areal i løpet av siste jaktår, (Jfr. "Forskrift om forvaltning av hjortevilt og bever" kapittel 3. Krav til og godkjenning av vald.)
- Valdet er ansvarlige for at hodene av felte dyr legges frem for alders- og kjønnskontroll.
- Valdene bør samarbeide med kommunen om å utnevne kontrollører for å kontrollere alder og kjønn på felte dyr.
- Valdene skal samarbeide med kommunen om elgbeitetaksering.

3.2. Rådyr

Det skal arbeides for at rådyrforvaltningen skal gjøres ut i fra bestandsplaner for vald på minst 10 ganger minstearealet med gode arronderingsmessige løsninger. Planen skal minimum inneholde:

- Konkrete mål for utviklingen av rådyrbestanden
- Plan for den årlige avskytningen i antall, fordelt på alder og kjønn.
- Dokumentert grunneierliste med oversikt over gårds- og bruksnumre og tellende areal. *(Jfr. "Forskrift om forvaltning av hjortevilt og bever" kapittel 3. Krav til og godkjenning av vald.)*
- Oversikt over tellende areal, jaktfelt og valdets avgrensning på kart.
- Navn og adresse for valdansvarlig.

Innen 2008 bør alle rådyrvald større enn 10 ganger minstearealet tildeles fri kvote ut i fra flerårige bestandsplaner.

I tellende areal kan dyrka mark under 100 dekar med skog på alle kanter godkjennes. Tjern større enn 100 dekar godkjennes ikke som tellende areal.

Minsteareal er 1000 dekar per rådyr, jfr. "Forskrift om adgang til jakt etter elg, hjort, rådyr og bever, Hamar, Kongsvinger, Ringsaker, Løten, Stange, Nord-Odal, Sør-Odal, Eidskog, Grue, Åsnes, Våler, Åmot, Stor-Elvdal, Rendalen, Engerdal, Tolga, Tynset, Alvdal, Folldal og Os kommuner, Hedmark." og skal justeres når bestandssituasjonen tilsier dette.

3.3. Hjort

Observasjoner tyder på at en liten hjortebestand har begynt å etablere seg i området. Kommunen har fått flere innspill om at en bestand av hjort ikke er ønskelig i Sør-Odal. Spørsmålet om hvordan hjorten skal forvaltes i framtida, og om det bør åpnes for ordinær jakt, skal derfor drøftes videre interkommunalt i regionen.

3.4. Bever

Beverforvaltningen bør organiseres i vald som i størst mulig grad omfatter hele eller større deler av vassdrag, slik at det legges til rette for en vassdragsvis forvaltning av bever.

Forvaltningen av bever skal som hovedregel utøves på bakgrunn av bestandsplaner. Planen skal minimum inneholde:

- Konkrete mål for utviklingen av beverbestanden, og hvor i vassdraget man ønsker etablering av kolonier.
- Dokumentert grunneierliste med oversikt over gårds- og bruksnumre og tellende areal. (Jfr. "Forskrift om forvaltning av hjortevilt og bever" kapittel 3. Krav til og godkjenning av vald.)
- Kart for valdet med opplysninger om aktive kolonier, beverhytter og avmerket strandlinje der beveren har fast tilhold eller bruker fast (tellende vannlengde)
- Navn og adresse for valdansvarlig.

Foto: Stian Sandbekkbråten

Innen 2008 bør alle ordinære fellingstillatelser på bever tildeles ut fra flerårige bestandsplaner.

Tellende vannlengde skal legges til grunn for tildeling av fellingstillatelser. Minste tellende vannlengde er 2000 meter og skal justeres når bestandssituasjonen tilsier dette.

4. Småvilt

Forvaltningen av småvilt er tillagt jaktrettshaverne, og kommunen har ingen konkrete forvaltningsoppgaver. Kommunen ønsker å bidra til at rettighetshaverne organiserer seg i større forvaltningsenheter som kan sikre en mer målretta forvaltning av småviltet. Dette vil føre til en bedre forvaltning av den enkelte art, mulighet for større avkastning for rettighetshaverne og bedre tilgang til jakt for allmennheten.

Foto: Bjørn Lybæk

5. Rovdyr

Sør-Odal kommune vil arbeide for en rovdyrforvaltning som legger til rette for at vi kan utnytte våre lokale ressurser i utmarka. En samlet rovdyr- og viltforvaltning må gi fortsatt mulighet for å høste av de jaktbare viltartene til beste for rettighetshaverne og kommunens innbyggere. Rovdyrforvaltningen må ikke være til hinder for at jakt- og fangsttradisjonene føres videre gjennom høsting av viltproduksjonen til gode for landbruksnæringen og friluftslivet, (*jfr. formålsparagrafen i "Forskrift om utøvelse av jakt og fangst"*).

Den gjensidige tilliten mellom rovdyrforvaltningen på den ene siden og landbruksnæringen og allmennheten på den andre siden må gjenopprettes. Videre må storsamfunnet være villig til å betale for de vernetiltak som gjennomføres og bufenæringen må sikres forsvarlige erstatninger.

Det bør være lokal innflytelse i rovdyrforvaltningen.

6. Viltfondet

6.1. Generelt

Opprettelse og bruk av lokalt viltfond er hjemlet i "Forskrift om kommunale viltfond og fellingsavgift for elg og hjort" fastsatt av Direktoratet for naturforvaltning 23. mai 2001 med hjemmel i lov av 29. mai 1981 nr. 38 om viltet §§ 13, 40, 43 og 48. Under gjengis formålsparagrafen for fondet.

§ 1. Formål

Formålet med kommunale viltfond er å skape økonomisk bakgrunn for å fremme viltforvaltningen i kommunen.

Kommuner der det er adgang til jakt etter elg og/eller hjort skal etablere et kommunalt viltfond. Øvrige kommuner kan etablere et slikt viltfond i samsvar med reglene i denne forskrift.

6.2. Retningslinjer for Viltfondet i Sør-Odal kommune

Minst halve inntekten til viltfondet skal brukes til tiltak for å fremme viltforvaltning, styrke kunnskapen om viltet, jaktorganisering m.m. i kommunen og nabokommuner gjennom samarbeid i regi av organisasjoner, enkeltpersoner eller kommunen selv. Kommunen vil prioritere å gi midler til tiltak som fremmer en god forvaltning og organisering. Deretter prioriteres gode tiltak for å øke kunnskapen om viltbestandene i kommunen. Tiltak som favner store brukergrupper/mange interessenter i kommunen prioriteres fremfor enkeltsøknader. Andre tiltak i tråd med "Forskrift om kommunale viltfond og fellingsavgift for elg og hjort" kan tilgodesees dersom det er rom for dette i henhold til budsjettet.

Som inntekter til fondet skal regnes:

- Offentlig fellingsavgift for elg og hjort fastsatt av kommunen.
- Tilskudd fra det statlige viltfondet.
- Fondets årlige avkastning.

Fellingsavgiftens størrelse følger øvre ramme som blir vedtatt hvert år i Statsbudsjettet.

Viltfondets størrelse bør minimum ligge på et beløp som tilsvarer to ganger årlig fellingsavgift. Dette for å ha rom for handling når gode prosjekter tilsier det.

7. Litteratur

Solbraa, K. 2003. *Veiledning i Elgbeitetaksering*, 3. utg., Skogbrukets Kursinstitutt, Honne.

Lover og forskrifter finnes på: <http://www.lovdata.no/>

Foto: Bjørn Lybæk